

növények fakadnak: vérpiros rózsák. Meggyógyul ettől a megsebesült zerge, de a vadász a mélységbe pusztul. Azért rálőhetnek a fekete hadak, de meg nem ölhetik, mert neki őriznie kell a bűvös kertet, amelyben töméntelen arany és ezüst van rejtve a hegyodú méhében, annyi, hogy hétszáz kocsi sem tudja azt elvinni, de amely egykor mind az embereké lesz.

Izrael sorsát példázza ez a csudás mese. Magas hegyen Izrael tanainak tündéerkertje virul, kincs és arany töméntelen, amely egykoron az emberiség közkinccse leszen. Benne csudás virágok, az emberiség ideáljainak hajtásai. Izrael az a hófehér zerge, amely őrzi ezt a kertet. A tóra az aranykoronája. Fekete vadászok, fekete banda tör reá, hogy széttaposa kertjét, hogy agyonlője a védőzergét. De rálőhet az ellenség: vérpiros rózsák fakadnak menekülő útján, ettől meggyógyul, új erőt kap. Meg nem ölhetik sohasem. Mert az ő hivatása csak akkor fog véget érni, ha a tündéerkert liliomaiból minden emberi sziven ott virul majd a szeretetnek egy-egy hófehér liliomszirma. Könnyár és vértenger között imádkozunk ami vágyaink teljesüléséért, Izrael három könnycseppjének elapadásáért, magunkért, álmainkért, és az emberiségért!

Budapest.

DR. KISS ARNOLD.

SCHWEIGER MÁRTON.

1834—1905.

Schweiger Márton az épen lefolyt év utolsó napján bekövetkezett halálával felekezeti közéletünk egyik kimagasló alakja dőlt ki az új magyar Izrael megteremtőinek díszes sorából. Az orsz. iroda, az orsz. rabbiképző-intézet vezérlőbizottságának, az izr. tanítóképző-intézetnek egy emberöltőn át elnöke volt. Nem volt sem a harcz, sem a kezdeményezés embere, de élt benne a tudás és a mások képességeinek mély és igaz tisztelete és ez képessé tette őt arra, hogy mindezeket a díszes állásokat méltóan képviselje. Mások érdemeivel magát sohasem diszította, azokat készséggel elismerte, a kijelölt úton egyenesen és buzgón haladt előre, hogy azokat az ügyeket, melyek reá bizattak, egyszerűségével és a jó iránt táp-

lált lelkesedéssel szolgálja. Egyenes jelleme és ritka szívjósága megszerezte számára mindazok szeretetét és becsületét, kik vele közéleti működése révén érintkezésbe jutottak.

A tanférfiak körében nagy népszerűségnek örvendett, mert a fentérintett intézeteken kívül évtizedeken át a pesti izraelita hitközség iskolaügyi előljárója is volt és e minőségében szintén mindenha a zsidó szív sugallatától vezéreltette magát. Ez volt az a vezetőfonal, mely nehéz és komplikált helyzetekben neki az utat megmutatta. És ugyanezért élte utolsó perczéig a tanári és tanítói körök, melyeket ő szívébe zárt és őszintén megbecsült, igaz szeretettel csüggték személyén és az első ágot ők teszik le frissen felhantolt sírjára. Az egész ország zsidó tanítósága jótevőjét tisztelte benne, mert a ma már virágzó Tanítóegyesületnek is egyik megalkotója és első elnöke volt.

Az elköltözött férfiú emléke ellen vétenénk, ha neki oly érdemeket tulajdonítanánk, melyeket ő maga is másokéinak ismert el. Ugyanezért nem állítjuk, hogy a derék férfiú az orsz. iroda elnöki minőségében a magyar zsidóság vezére volt. Midőn ő e méltóság birtokába jutott, a magyar Izraelben oly viharok dúltak, melyek közepette ő, a békeszerető és az ellenfél furfangjait nem ismerő férfiú, egymagában a harcot nem állotta volna meg. De a feladatot, mely reá hárult, mindig teljes készséggel és összes erőivel teljesítette és a helyet, hova került, méltósággal és áldozatkészséggel töltötte be. Az egész magyar zsidóság körül szerzett érdemeit méltatta régi bajtársa és az orsz. iroda elnöki méltóságában utódja, dr. Mezei Mór, ki ravatala előtt a következő beszédet mondotta:

»A magyar zsidóság nevében veszek tőled végbucsut és habár mint az izraelita országos iroda ez idő szerinti vezetőjének, csak a kongresszusi alapon szervezett zsidóságot volna jogom képviselni, mégis úgy érzem, hogy ezzel az alkalommal, ez előtt a ravatal előtt a köteles hálát és elismerést az egész Magyar Izrael nevében kell lerónom.

Mert immár 45 esztendeje annak, hogy kezdetét vette az a küzdelem, az a munka, melyet az egész, egységes felekezet érdekében végzett az a nemzedék, melyhez te tartoztál és ha hitsorsosaink közül azok, kik ma tőlünk különváltan, külön szervezetben védelmezik a magyar zsidóság jogait,

szolgálják a magyar zsidóság céljait, — elfogulatlanul visszagondolnak a mai dolgoknak ezen kezdetére, fel kell ismerniök, hogy az az erő, melyet ma kifejteni képesek, azokból a vívmányokból fakad, melyeket akkor kiküzdöttünk; az a szervezet, melyet ma megalkotnak, azon a jogalapon épül fel, melyet akkor teremtettünk együttes munkával mindnyájan, kik egy pontról indultunk és — ez óhajtásom és reménységem — egy végpontban fogunk egyesülni ismét.

Az egész felekezet ezen nagy, nehéz munkájában nagy volt a te részed; kezdetben a küzdő harcosok legelső sorában, utóbb vezéri polczon. S ezért, így mondom, mert így érzem, az egész magyar zsidóság halottját gyászoljuk ennél a ravatalnál; az egész magyar zsidóság elismerését és háláját kell kifejeznünk e ravatal előtt.

Én nem dicsérlek és ha azt mondom, hogy egy egész emberéleten át buzgó, lelkiismeretes, kitartó, állhatatos hive voltál felekezetünknek, ennyit is csak azért mondok, hogy hozzákapcsolhassam ezt a fohászzkodást: A jövőnek küzdelmeiben is adjon a Gondviselés a Magyar Izraelnek olyan buzgó, lelkiismeretes, kitartó, állhatatos, hiveket, mint a minő te voltál.

Egy hosszú emberéleten át a magyar zsidóság örömei voltak a te örömeid; a magyar zsidóság bajai, fájdalmai voltak a te bajaid, fájdalmaid; a magyar zsidóság gondjai nyomták a te lelkedet.

A te nagy családod, a magyar zsidóság nevében veszek tőled örök bucsut, — Schweiger Márton!

Áldott legyen emlékezeted!«

Schweiger Márton halála folyóiratunk zárta előtt következett be és így térszüke miatt életfolyásának csupán főbb pontjait adhatjuk. Az elhunyt Kecskemétről származott és a fővárosban már fiatal korában telepedett le. Kereskedő volt, a Schweiger testvérek gyapjúkereskedő cég tagja. Az izr. kongresszuson szülővárosát képviselte és háznagy volt. Az orsz. izr. iroda elnöke 1870-ben lett és aggkora miatt két év előtt mondott le róla, úgyszintén a VI. községkerület elnökségéről. Az orsz. rabbiképző-intézet vezérlő bizottságának az intézet felállítása óta és a növendékeket segélyező Ecz Chajim-Egylet elnöke volt, úgyszintén az orsz. izr. tanítóképző-intézet igazgató tanácsának és az orsz. izr. közalapnak. Ezen főbb méltó-

ságokon kívül majdnem valamennyi felekezeti intézményeknél tiszteletbeli állásai voltak.

Mindezekben a díszes állásokban Schweiger Márton tevékenységének legszembeötlőbb és legjellemzőbb vonása az a szívjóság volt, mely őt már legelső nyilvános fellépésénél ékesítette. Tenczer Pál a kongresszus idején ennek képviselőiről rövid ismertetésekkel adott ki. Ezekben elhunyt jelesünk-ről azt mondja, hogy háznagyi kötelességből a megszorult képviselőknek — pártárnyalatra való tekintet nélkül — saját pénztárából jelentékeny összegeket utalványozott ki. És a talmudi mondás szerint öregsége nem szégyenítette meg fiatalságát, mert mindvégig megmaradt igazi zsidó jótevőnek. Ezt annál nagyobb mértékben gyakorolhatta, mert szűkebb családját csupán egy unoka alkotta, miután felesége és egyetlen leánya korán halálozott el.

A közgazdasági életben szintén jelentékeny tevékenységet fejtett ki; számos vállalatnál igazgatósági tag, a kereskedelmi akadémiánál vezérlő bizottsági tag és a fővárosnál bizottsági tag volt.

Január hó 2-án végbement temetésénél a közrésztvét impozáns módon nyilatkozott meg. A gyászházban közéletünk kitünőségei óriási számban jelentek meg. Az elköltözött jeles férfit Dr. *Kohn* Sámuel pesti rabbi, Dr. *Mezei* Mór az orsz. iroda elnöke, Dr. *Venetianer* Lajos újpesti főrabbi (a VI. izr. községkerület nevében) és *Szuppan* Vilmos a kereskedelmi akadémia igazgatója (ezen iskola nevében) bucsuztatták. A kerepesi-uti temetőben, felekezetünk sok jelese közt, alusza örök álmát Schweiger Márton, a magyar Izraelért lelkesedett és egész életén át tevékeny jeles férfiú. A magyar Izrael áldása lebeg emlékezte felett.

ZADOC KAHN

1839—1905.

Az a szomorú hír, hogy a francia főrabbi meghalt, gyászba borította nemcsak a francia, hanem az egész zsidóságot, mert a kiváló férfiúval legjobb fiainak egyike szállt